

kadar ni eksekvent pridobil že vknjižbe ali z družim načinom zastavne pravice;

uvaževaje, da verovnik, kateremu že pripada zastavna pravica, katero je pridobil na podlagi pogodbe, zamore započeti eksekucijo proti zastavljeni stvari s ceditvijo, — z odlokom od 14. oktobra 1879, št. 10638, odbilo revisijonalni rekurz ter pustilo v moči odlok c. kr. višjega deželnega sodišča teržaškega. T.

Pravost ali pristnost rokopisa se more tudi po pričah dokazati (§. 333 in 335 obč. sod. r.).

C. kr. sodnija v Bistrici je po tožbi Marije J. de pr. 9. sept. 1870 št. 6090, z rabsodbo od 22. decembra 1880, št. 9445, za pravo spoznala: „Toženi dr. Franc Č. je dolžan spoznati, da je iz pisma od 7. februarja 1869 izvirajoča terjatev Marije J. v znesku 500 fl. c. s. c. likvidna, da je torej vsled odloka od 18. junija 1870, št. 4109 v korist tožiteljice na zemljiščih urb. št. 379 in 410½ ad Postojina za terjatev 500 gl. s. pr. vknjižena prenotacija (predznamba) in superprenotacija opravičena in toženec dolžan tožiteljici na 90 gl. 49 kr. izmerjene sod. stroške v 14. dneh pod eksekucijo povrniti.“

Razlogi.

Tožba se opira na pismo ddto. Reka 7. februarja 1869 A ad I., v katerem je toženec dr. Franc Č. potrdil, da je po storjenem računu tožnici pod raznimi naslovi znesek 500 gl. dolžan postal, ter se zavezal, njej ta znesek s 6% obrestmi ob letu plačati.

Ker je toženec oziroma njegovej zapuščini postavljeni skrbnik zanikal, da je dr. Franc Č. imenovano pismo svojeručno pisal in podpisal, ima tožnica po §. 104 in 134 obč. sod. r, dokazati, da je pisava prava ali pristna.

Pristnost pisave je ponudila tožnica dokazati s pričami Adolfom Gotthardijem, Josipom Razpičem, Ivanom Jurašičem, Francem Blažem in Maksom Jenkom, kateri dokaz je tudi najvišji sodni dvor z predrazsodbo od 13. sept. 1877, št. 2501 dopustil. Vse te priče (razen umrlega Gotthardija) potrdé, da je dr. Franc Č. pismo od 7. februarja 1869

svojeročno pisal in podpisal. Posebno priči Ivan Jurešić in Josip Razpić, katera sta z dr. Fr. Č. v odvetniški pisarni Gotthardija več časa sodelovala in torej njegovo pisavo dobro poznati morata, sta izrekla z vso gotovostjo, da je dr. Fr. Č. to pismo sam pisal in podpisal.

Ugovor, da se prisnost pisave ne more s pričami dokazati, ni utemeljen, kajti po §. 133 in 134 sod. red tak dokaz ni izključen, temveč se po teh postavnih določbah pristnost pisave umrlega more tudi s primerjanjem rokopisov, s prisegami in na drug način dokazati. Zlasti so priče, ki znajo same pisati ter so pisavo umrlega po neposrednem občevanji spoznavale, gotovo zmožne določiti, ako je kaka pisava z njim dobro znano pisavo umrlega identična.

Pristnost pisma od 7. februarja 1869 je torej po imenovanih pričah dokazana.

Postavni naslov terjatve je v tem pismu obsežen, ker je toženec priznal, da je tožnici po storjenem računu pod raznimi naslovi 500 gl. dolžan.

Toženčev skrbnik dalje ugovarja, da je tožnica kmalu po smrti dr. Fr. Č. na vprašanje njegovega brata Josipa Č. rekla, da jej prvi ni nič dolžan. Na ta ugovor se ne more ozirati, ker ni dokazano, da je tožnica vedela, da je Josip Č. dedič svojega brata ali da ga je sploh poznala (§. 110 sodn. reda).

Tudi trditev ni odločilna, da je bila pri zemljišči urb. št. 397 za dr. Fr. Č. vknjižena terjatev 900 gl. že pred odlokom od 18. junija 1880, št. 4109, s katerim se je tožnici predznamba zastavne pravice za 500 gl. dovolila, plačana. Te dve terjatvi nista v nikakej zvezi. V tej pravdi se zahteva le spoznanje dolga 500 fl. in opravičenje dovoljene prenotacije, ne pa spoznanje terjatve 900 gld. Sicer je pa vknjiženje nadzastavne pravice na tirjatve, ki iz zemlj. knjig še niso izbrisane, popolnoma dovoljeno, ker intabulirana terjatev ugasne še le z izbrisom iz javnih knjig (§. 469 in 1446 drž. zak.)

Ker je bila prenotacija dovoljena še pred postavo od 25. julija 1872 št. 95, je v smislu §§. 438, 439 in 453 drž. zak. opravičena. Po teh postavnih določbah zadostuje, ako se dokaže terjatev, in ni treba dokaza, da se je tudi naslov zastavni pravici pridobil.

Tožba je torej opravičena.

C. kr. nadsodnija graška je z rabsodbo od 13. aprila 1881, št. 2293 tožbo odbila ter obsodila tožnico v povrnitev stroškov.

Nadsodnijski razlogi.

Tožnica utemeljuje svojo terjatev s pismom od 7. febr. 1869 A ad I., katero je baje umrlí dr. Franc Č. pisal in podpisal. Ker toženčev skrbnik pristnost tega pisma zanikuje, hoče tožnica to dokazati z imenovanimi pričami. Razen Gotthardija so se tudi vse priče zaslišale.

Priča Maks J. izpové, da je dr. Fr. Č. od mladosti poznal in mnogo ž njim občeval in da torej tudi njegovo pisavo pozna, da pa vender ne more s popolno gotovostjo določiti, ako je on pismo A ad I., pisal, ali ako ga je kdo drug posnemal. Trgovec Franc Blaž podpira svojo trditev, da spozna podpis na tem pismu kot lastnoročni podpis dr. Franc Č—ov, samo z okoliščino, da mu je jedenkrat poslednji po njem podpisano menjico izročil, da torej njegov podpis pozna.

Pač pa potrđita zemljeknjižni uradnik Ivan Jurašić in odvetniški pisar Josip Razpić, da brezdvomno poznata, da je dr. Fr. Č. pismo A ad I. sam pisal in podpisal, ter svojo izjavo utemeljuje s tem, da sta ž njim delj časa skupaj delovala in torej njegovo pisavo natanko poznata. Jurašić pravi, da je z dr. Č. dve leti pri odvetnikih služil; Razpić pa, da je tudi večkrat njegove koncepte prepisoval. Poslednji je tudi pri sodnji v Reki, kjer je bil zaslišan, pokazal baje po dr. Č. podpisano pooblastilo in neki spis, s katerim se je pisava primerjala, a ti spisi se niso priložili zapisniku.

Na podlagi teh izpovedb vender ni dokazano, da je dr. Fr. Č. pismo A ad I. lastnoročno pisal in podpisal. Kajti po §. 147 sod. red morejo priče le dogodke dokazati, katere so jim iz lastne vednosti znane.

A zaslišane priče ne trdē, da so videle, ko je dr. Č. dotični list pisal, ali da so slišale, da je priznal, da ga je res pisal. Priče so le pisavo lista A ad I. z njim znano pisavo dr. Č—ovo primerjale in iz tega primerjanja sklepale, da je ta list pristen. S tem pa priče niso potrđile dogodkov, ampak so sodile kot izvedenci o lastnosti stvari. Ko bi bila tudi svedoka Jurašić in Razpić zmožna, jednakost ali različnost rokopisov določiti, se mora vender pomisliti, s kako tesno natančnostjo izvedenci v pisavi ravnaajo,

kako vsako črko in črto primerjajo, predno določijo pristnost ali nepristnost pisave; takega izreka vender ne morejo nadomestiti izpovedbe svedokov, katere so le po svojem spominu sklepali o lastnosti pisave. Pomisliti se mora pa tudi, da sodnik celó na izrek izvedencev ni vezan (§. 135 sodn. reda) in da v pričujočem slučaju ne more primerjati lista A ad I. s pisavo, o katerej bi bilo dokazano, da je dr. Č-ova.

Iz teh razlogov torej po sodn. redu ni dokazano, da je dr. Fr. Č. list A ad I. sam pisal in podpisal in tudi tožba, katera se opira na ta list, ni opravičena.

C. kr. najvišji sodni dvor je z odločbo 9. decbr. 1881, št. 13172 zavrgel razsodbo, nadsodnije ter potrdil razsodbo prvega sodnika.

Razlogi najvišje sodnije.

Z ozirom na razloge prvosodnijske razsodbe se še sledeče pristavlja:

Verjetni priči Jurašić in Razpić, katera sta več let v odvetniški pisarni dr. Gotthardija v Reki službovala in vsak dan spise tedanjega odvetn. koncipijenta dr. Č. prepisovala, sta soglasno izrekla, da natanko poznata njegovo pisavo in njegov podpis in da torej lahko z vso gotovostjo potrdita, da je dr. Č. pismo A ad I. svojeručno pisal in podpisal in da je tedaj to pismo pristno.

Dalje je dijurnist M. J. izrekel, da je v prejšnjem času z dr. Fr. Č. mnogo občeval in njegovo pisavo in podpis dobro pozna, da je pismo A ad I. sam pisal in podpisal, in da je težko verjetno, da bi kdo drug mogel pisavo tako varljivo posnemati.

Tudi svedok Franc Blaž, kateremu je dr. Fr. Č. svojeručno podpisano menjico izročil, je potrdil, da pozna njegov podpis in da spozna z vso gotovostjo podpis dr. Č-ov.

Če se torej pomisli, da se more pisava umrlega po §. 134 sodn. r. ne samo po izreku izvedencev, ampak tudi s prisego ali na drug po sodn. redu dovoljeni način dokazati, in da so v pričujočem slučaju štiri popolnoma zanesljive pisanja zmožne priče, izmed katerih so posebno prve tri pisavo in podpis dr. Franceta Č. iz neposrednega iz daljšega opazovanja spoznavale, s popolno gotovostjo potrdile, da je poslednji pismo A ad I. svojeručno pisal in podpisal, je pristnost tega pisma popolnoma dokazana. Daljše dokazovanje po izvedencah je tem menj potrebno, ker taki subsi-

dijarni dokazi s primerjanjem posameznih pisav nikoli ne morejo doseči veljave dokaza, ki se je zadobil iz neposrednega ponavljajočega opazovanja.

Iz teh in drugih razlogov prvega sodnika se je morala nad-sodnijska razsodba prenameriti in prvosodn. razsodba potrditi.

—r.—

Izjava pred pričami poslednje volje je nesodnijsko priznanje v smislu §. 110 obč. sod. reda. Celota oporo-ke. Ako ni oporoka veljavna, tudi posamezna volila niso veljavna.

S tožbo de pr. 20. oktobra 1869, št. 8066 je prosil Andrej V. za razsodbo :

Malol. Franciška L. je kot dedič po Francetu L. dolžna to-žitelju Andreju V. za hrano, vino in drugo blago, na posojilih in raznih stroških, ki jih je imel za Franceta L., od skupne terjatve 2690 gl. 83 kr. oni del dolga v znesku 2100 gl., katerega je Franc L. poslednjevoljno priznal (den letztwillig einbekannten Schuldteil-betrag), s 6°/_o obrestmi od 12. decembra 1868 in sodn. stroške plačati iz zapuščine Franceta L. v 14. dneh pod eksekucijo.

Tožnik trdi, da je Francetu L., ki je 12. decembra 1867 umrl in po katerem se je ml. hči Franciska L. za dediča spoznala na njegovo prošnjo od 1858 l. naprej hrano dajal, večkrat denarje posojeval, zanj dolgove plačeval in razne stroške imel, tako da mu je France L. vsega skupaj 2690 gl. 83 kr. dolžan postal. Ker je pa poslednji ta dolg pred pričami svoje oporo-ke le v znesku 2100 gld. spoznal, zahteva tožnik za zdaj le plačilo tega zneska ter si pridrži pravico, nespoznani znesek 590 fl. 83 kr. posebej iztožiti.

Tožena ugovarja, da Franc L. ni bil pri popolni pameti in zavesti, ko je svojo poslednjo voljo razodel, da njegova izjava ni bila razločna in da tudi navzočne tri priče niso soglasno izpove-dale (§. 565, 566 in 586 obč. drž. zak.).